

Ljubljana, 22. avgust 2017

Okrogla miza: Kako uspešni smo v borbi proti podlubnikom in drugim škodljivcem?

ponedeljek, 28. avgusta 2017, od 11:00 do 12.00

Sejem AGRA, hala A, razstavni prostor MKGP

V ponedeljek, 28. avgusta 2017, bo **prof. dr. Maja Jurc, prodekanja za področje gozdarstva**, na sejmu AGRA, hali A, na razstavnem prostoru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS sodelovala na okrogli mizi: Kako uspešni smo v borbi proti podlubnikom in drugim škodljivcem?.

Organizator okrogle mize je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.

Povzetek izhodišč za sodelovanje na okrogli mizi

V Skupini za varstvo gozdov in ekologijo prostoživečih živali, na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete UL raziskujemo različne škodljive organizme v gozdu. Med vrstami žuželk, ki v gozdovih srednje in centralne Evrope pomembno vplivajo na delovanje gozdnega ekosistema, ekosistemske koristi in storitve gozda, je osmerozobni smrekov lubadar (*Ips typographus*). Vrsta je znana po izredno zapleteni biologiji, ki je odvisna od klimatskih razmer, medsebojne kemične komunikacije v populaciji podlubnika, kemični komunikaciji podlubnika z gostiteljsko drevesno vrsto - navadno smreko (*Picea abies*). Prezimuje v različnih razvojnih štadijih, v različnih habitatih (lubadarke, v skorji, v tleh) kar je odvisno od vremenskih razmer, nadmorske višine, starosti sestojev smreke idr.).

Navadna smreka je značilna borealno alpska vrsta, naravno se pojavlja v Alpah (na 600-2000 m n. v.) in v Dinarskem gorovju (na 900-1700 m n. v.). Navadno smreko, ki je bila v preteklosti redkejša drevesna vrsta (naravni delež 8%), so v drugi polovici 19. stoletja močno razširili v nižinah in na nenaravnih rastiščih (ca. 32% lesne zaloge). S tem je postala gospodarsko zelo pomembna vrsta, pa vendar so s tem nižinski, močno zasmrečeni gozdovi, tudi slabo stojni ter postarani, postali izredno občutljivi na vremenske ujme in s tem na napade podlubnikov. V praksi se je to najbolj pokazalo z veliko ekonomsko škodo v smrekovih gozdovih v ujmi leta 2014.

Gozdarska stroka za področje varstva gozdov v Evropi in Sloveniji je postavila zelo jasna navodila, kako ravnati v gozdu, da zagotovimo zdrav in stabilen gozd. Strategije in metode integralnega varstva gozdov-IVG temeljijo na nemški tradiciji iz začetka prejšnjega stoletja in so nadgrajeni z novimi znanji in uspešno zagotavljajo razvoj gozda, vendar le če se le-te dosledno izvajajo. Strokovnjaki menimo, da je poglavitni vzrok gradacij smrekovih podlubnikov neupoštevanje strategij in metod integralnega varstva gozdov-IVG in neizvajanje predpisanega gozdnega reda. Predpisane strategije se niso ustrezno izvajale od spremembe gozdarske zakonodaje leta 1993 dalje, tudi v letih brez dodatnih motenj za gozd (ujme, suše). V primerih, ko je ogromno podrtega lesa (trofičnega materiala) za podlubnike postajajo gradacije podlubnikov in posledice gradacij neobvladljive in to ne samo v Sloveniji, ampak to potrjujejo tudi primeri iz bogatejših držav Evrope z več vlaganj v gozdove.

Vsekakor so gradacije *I. typographus* pri nas in v Evropi kompleksen problem, ki je povezan z celotno gozdno-lesno verigo, od načrtovanja, varstva, gojenja gozda, do izvajanja dela v gozdu, uspešnosti plasiranja gozdnih sortimentov na trg, zakonodaje, lastniške strukture posesti in ne nezadnje političnih odločitev. Vzroki namnožitve podlubnikov so klimatske spremembe, ki slabijo odpornost drevoja, krepitev populacij podlubnikov zaradi otoplitev, prevladovanje monokultur alohtone smreke v nižinah ter nezadostno izvajanje vseh zahtevnih in dragih ukrepov integralnega varstva gozda. V razmerah obsežnih gradacij podlubnikov je potrebno sočasno izvajati vse predpisane ukrepe varstva gozda. V primerih velikih gradacij so opisani ukrepi težko izvedljivi zaradi številnih razlogov (razdrobljena lastniška struktura, izredno dragi ukrepi sanacije in varstva gozda, nizke cene pridobljenih sortimentov in nedelovanja lesne industrije pri nas).

Model sonaravnega in multifunkcionalnega gospodarjenja z gozdom gozdarski strokovnjaki v Sloveniji razvijamo že nekaj generacij in je kot optimalen sprejet v številnih srednjeevropskih državah. Kot ustrezen se pokaže tudi v tem primeru: smreka na nenaravnih rastiščih je nestabilna in občutljiva na številne motnje (ujme, suše, podlubniki, patogene koreninske glive) in bo v nižinah preživela v mešanih sestojih z avtohtonimi listavci.

Drugi škodljivi organizmi (ŠO) za gozd v Sloveniji

Drugi škodljivi organizmi za gozd se v Sloveniji raziskujejo v Laboratorij za varstvo gozdov Gozdarskega inštituta Slovenije (LVG), ki predstavlja raziskovalno infrastrukturo, ki omogoča temeljne in aplikativne raziskave povezane z zdravjem gozda v Sloveniji. Posebnost LVG v primerjavi s sorodnimi laboratoriji je, da pri izvajanju javnega pooblastila za opravljanje nalog zdravstvenega varstva rastlin pogodbeno sodeluje z Oddelkom za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete (Laboratorij za ekološke raziskave – entomologija (LEŠ)). V LVG raziskujemo gozdu škodljive organizme, med njimi tudi take, ki se nahajajo na karantenskih listah. Število škodljivih tujerodnih žuželk v gozdovih je ekstremno majhno predvsem zaradi velike rastlinske in živalske pestrosti v ohranjenih gozdovih, v katerih izvajamo sonaravno gospodarjenje, ki ohranja samoregulacijsko sposobnost sistema.